

VI. KRONIKA

KOMITET OPINIODAWCZO-DORADCZY DO SPRAW MUZEUM SEJMU POLSKIEGO

Zarządzeniem z dnia 25 kwietnia 1986 r., działając na podstawie § 7 pkt. 1 uchwały Prezydium Sejmu z dnia 19 grudnia 1984 r. w sprawie utworzenia Muzeum Sejmu Polskiego, Marszałek Sejmu powołał Komitet Opiniodawczo-Doradczy do Spraw Muzeum Sejmu Polskiego.

Zadaniem Komitetu jest rozpatrywanie podstawowych problemów związanych z organizacją Muzeum Sejmu Polskiego, w szczególności w zakresie polityki gromadzenia zbiorów, adaptacji pomieszczeń muzealnych, scenariuszy ekspozycji, inspiracji wydawniczych, organizacji sesji i konferencji naukowych, współpracy z instytucjami naukowymi i muzealnymi oraz innymi instytucjami upowszechniania kultury. Opinie w powyższych sprawach Komitet przedkłada Marszałkowi Sejmu.

Zarządzeniem z 21 listopada 1986 r. Marszałek Sejmu ustalił imienny skład Komitetu. Prezydium Komitetu tworzą: prof. dr Henryk Jabłoński, poseł na Sejm, historyk, czł. PAN — przewodniczący; prof. dr Jarema Maciszewski, poseł na Sejm, historyk, rektor ANS, profesor UW — zastępca przewodniczącego; prof. dr Juliusz Bardach — historyk prawa, czł. PAN — zastępca przewodniczącego; Maciej Wirowski, szef Kancelarii Sejmu — zastępca przewodniczącego. Sekretarzem jest Joachim Bieńkowski, kierownik Muzeum Sejmu Polskiego. Na członków Komitetu powołani zostali: prof. dr Andrzej Ajnenkiel, historyk, profesor w IH PAN; Jan Cofałka, zastępca kierownika Biura Spraw Sejmowych KC PZPR; prof. dr Janusz Durko, historyk, dyrektor Muzeum Historycznego m. st. Warszawy; dr Wojciech Fijałkowski, historyk sztuki, dyrektor Muzeum Narodowego w Wilanowie; prof. dr Józef Gierowski, poseł na Sejm, historyk, rektor UJ; prof. dr Aleksander Gieysztor, historyk, czł. PAN, dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie; prof. dr Stanisław Grodziski, historyk prawa, profesor UJ; doc. dr hab. Andrzej Gwiżdż, prawnik, docent UW, dyrektor Biblioteki Sejmowej; prof. Marian Konieczny, poseł na Sejm, artysta-rzeźbiarz, profesor ASP w Krakowie; dr Jerzy Lilejko, historyk sztuki, pracownik naukowy ISzt PAN; Ryszard Łukaszewicz, poseł na Sejm, redaktor naczelny „Expresu Wieczornego”; prof. dr Czesław Madajczyk, historyk, czł. PAN, profesor w IH PAN; prof. dr Henryk Olszewski, historyk prawa, profesor UAM; prof. dr Kazimierz Orzechowski, poseł na Sejm, historyk prawa, profesor UWrocław; prof. dr Marian Rybicki, prawnik, profesor w IPI PAN; Piotr Stefański, poseł na Sejm, czł. Rady Państwa, przewodniczący sejmowej Komisji Kultury; prof. dr Kazimierz Secomski, poseł na Sejm, czł. Rady Państwa, ekonomista, czł. PAN; Kazimierz Światała, prawnik, b. szef Kancelarii Sejmu; prof. dr Marian Wojciechowski, profesor w UW, dyrektor naczelny Archiwów Państwowych; prof. dr Janusz Tazbir, historyk, czł. PAN, dyrektor IH PAN; dr Andrzej Zakrzewski, historyk, pracownik naukowy w IH PAN.

SESJA NAUKOWA KU CZCI ADAMA VETULANIEGO

Z okazji dziesiątej rocznicy śmierci Profesora Adama Vetulaniego odbyła się 18 grudnia 1986 r. sesja naukowa, zorganizowana w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Obrady zagał dziekan Wydziału Teologicznego, ks. doc. dr hab. Jerzy Chmiel, a prorektor PAT, ks. doc. dr hab. Adam Kubiś dokonał otwarcia sesji, wygłaszając okolicznościowe przemówienie. Zebrani wysłuchali prelekcji: prof. dra hab. Wojciecha M. Bartła, *Problematyka konkordatu na warsztacie badawczym Adama Vetulaniego*; O. prof. dra hab. Mariana Żurowskiego, *Wkład Adama Vetulaniego do międzynarodowej literatury kanonistycznej*; ks. bpa prof. dra hab. Walentego Wójcika, *Wkład Adama Vetulaniego do badań nad prawem partykularnym w Polsce średniowiecznej* oraz ks. prof. dra hab. Tadeusza Pieronka, *Studia nad Dekretem Gracjana w Polsce*.

WOJCIECH M. BARTEL (Kraków)

W DWUSETNĄ ROCZNICĘ LEOPOLDINY (1786 - 1986)

30 listopada 1986 r. minęło dwieście lat od ogłoszenia w Wielkim Księstwie Toskanii słynnego, humanitarnego kodeksu karnego Piotra Leopolda (Constitutio Criminalis Leopoldina). W grudniu 1986 r. odbył się w Sienie międzynarodowy kongres poświęcony temu pomnikowi prawa. Organizatorzy nazwali go skromnie „spotkaniem naukowym” (*incontro di studi*), choć był to zjazd wielu specjalistów, nie tylko historyków prawa, ale także historyków *sensu stricto*, prawników (karnistów), socjologów z różnych krajów.

Pierwszy dzień obrad (3 XII) poświęcono genezie, treści i strukturze ustawy tokańskiej z 1786 r. Referat ogólny wygłosił F. Diaz. Z referatów szczegółowych podstawowe znaczenie miała obszerna praca o źródłach archiwalnych dotyczących prawa i wymiaru sprawiedliwości w Sienie w epoce nowożytnej, przygotowana przez zespół pod kierunkiem profesora L. Berlinguera, głównego organizatora kongresu. Wiele referatów informowało o pracach przygotowawczych do Leopoldiny, tj. o stopniowych reformach tokańskiego wymiaru sprawiedliwości i ustawodawstwa. Osobną grupę stanowiły referaty analizujące dokładnie treść Leopoldiny (T. Padovani, R. Guerrini, A. Sciumè i in.) i stosowanie jej w praktyce (M. Montorzi, G. P. Massetto). Przedstawiono również wpływ Leopoldiny na kraje włoskie poza Toskanią (R. Ajello, M. Da Pazzano i in.), na Niemcy (P. Balestreri, H. Ruping) oraz Francję (P. Comanducci).

W drugim dniu skoncentrowano się nad ideologią prawa karnego w epoce Oświecenia. Referat ogólny wygłosił P. Costa. Było to podsumowanie prac szczegółowych, dotyczących zmian doktrynalnych w XVII-XVIII stuleciu (D. Frigo, Y. Castan), oddziaływania Beccarii na Toskanię (A. Rotondò), doktryny kryminalnej Sardynii (I. Birocchi). Zajmowano się też recepcją myśli humanitarnej w innych krajach: w Hiszpanii (F. Thomas y Valiente), we Francji (B. Schnapper, M. Pertué), w Anglii (J. Sharpe) i w Stanach Zjednoczonych (D. Flaherty).

W trzecim dniu zaprezentowano dwa referaty ogólne. Pierwszy, zatytułowany *Polityka karna państw europejskich* wygłosił P. Schiera. W referatach szczegółowych omówiono politykę karną Italii w ogóle (M. Sbriccoli) oraz poszczególnych regionów, a więc Toskanii (G. Santoncini, J. P. Filippini, J. C. Waquet), Lombardii (M. A. Romani, A. Liva, C. Volpi), Republiki Weneckiej (G. Cozzi, C. Po-

volò, L. Pezzolo, A. Viggiano, P. G. Mometto). Przedstawiono też politykę karną innych państw, a mianowicie: Francji (N. Castan, R. Martucci), Hiszpanii (A. Risco), Portugalii (A. Manuel Hespana), Austrii (W. Ogris, E. Saurer), Holandii (H. Diederichs), Niemiec (H. Reif, H. Reinke), Polski (St. Salmonowicz), Rosji (U. S. Nersisjants, S. I. Stamm, I. De Madariaga).

Drugi referat tego samego dnia na temat *Przestępczość, kara i kontrola społeczna* wygłosił G. Cozzi. Uwzględnił on w swym referacie wiele prac szczegółowych, dotyczących Florencji (A. Salvestrini, M. Ceccini, S. Contini), Sieny (L. Carli Sardi, D. Peccianti), ogólnie — Toskanii (O. Di Simplicio, E. Lutazzi, I. Tognarini), Genui (M. D. Floris), Rzymu (L. Cajani), Mediolanu (C. Capra). Referaty te poświęcono takim problemom, jak: ubóstwo a przestępczość, represje za przestępstwa przeciw dobremu obyczajom, kara śmierci i tortura, kontrola społeczna nad wymiarem sprawiedliwości.

Przez cały czas obrad stosowano zasadę, że wygłasza się tylko referaty ogólne, stanowiące zaś ich podstawę referaty szczegółowe zostały udostępnione uczestnikom kongresu przed jego rozpoczęciem, w postaci tekstów powielanych wydanych w formie 3 obszernych tomów. Po referacie ogólnym następowały dyskusje, także odnośnie do referatów szczegółowych.

Kilkakrotnie zabierał głos w dyskusji prof. S. Salmonowicz, którego referat pt. *Les vicissitudes de la réforme pénale en Pologne du XVIII siècle* wzbudził duże zainteresowanie, wciągając do dyskusji wybitnych specjalistów, takich jak włoski historyk F. Venturi czy francuski historyk R. Schnapper. Również interesujące było wystąpienie dyskusyjne W. Ogrisa (Wiedeń) z okazji omawiania reform Austrii (działalność Sonnenfelsa). Historię Rosji reprezentowały 3 referaty. Obecna była tylko autorka jednego z nich, profesor historii uniwersytetu w Londynie, Isabel De Madariaga. Dyskusję z nią i z referatami nieobecnych historyków rosyjskich podjęła niżej podpisana.

W czwartym i ostatnim dniu obrad (6 XII) zorganizowano dyskusję przy okrągłym stole, podsumowującą najważniejsze kierunki prac (Przestępczość i sprawiedliwość karna w reformach XVIII w. w Europie). Przewodniczył organizator kongresu i rektor uniwersytetu w Sienie, prof. L. Berlinguer, a udział wzięli — wśród wielu innych — M. Mirri, M. Sbriccoli, F. Venturi.

Prace kongresu toczyły się w nowoczesnym centrum położonym na peryferiach miasta. Postarano się jednak o to, by uczestnicy zwiedzili Museo Civico w słynnym sienieńskim Palazzo Comunale i obejrzeni tam m. in. freski mistrzów tokańskiego renesansu, Ambrogio Lorenzettiego i Duccio di Buoninsegny. Wobec krótkiego okresu trwania kongresu (4 dni) i intensywności jego prac tylko wytrwałszym udało się przejść ulicami historycznego centrum i zobaczyć choć część skarłów sztuki, jakie mieści to piękne miasto.

IRENA MALINOWSKA-KWIATKOWSKA (Kraków)

POSIEDZENIE KOMITETU NAUK O KULTURZE ANTYCZNEJ POLSKIEJ AKADEMII NAUK

W dniu 25 X 1986 r. w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie odbyło się rozszerzone plenarne posiedzenie Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej Polskiej Akademii Nauk.

W pierwszej części posiedzenia gość Komitetu, profesor Luigi Labruna z Uniwersytetu w Neapolu wygłosił wykład zatytułowany: *Riflessioni sulla dittatura pre-*

suliana. Po odczycie wywiązała się dyskusja, w której głos zabrali prof. prof. I. Bieżyńska, H. Kupiszewski, J. Kolendo, W. Wołodkiewicz.

Druga część posiedzenia poświęcona była dyskusji nad wydanym niedawno *Słownikiem encyklopedycznym prawa rzymskiego* pod redakcją W. Wołodkiewicza. Dyskusję zagał prof. J. Sondel (UJ). Zwrócił on uwagę na pojawienie się ostatnio wielu cennych pozycji z zakresu dydaktyki prawa rzymskiego, np. nowego wydania podręcznika prawa rzymskiego prof. Osuchowskiego, zbioru tekstów źródłowych do nauki prawa rzymskiego tegoż autora, następnie polskiego tłumaczenia Instytucji Gajusa oraz Instytucji Justyniana, dokonanego przez prof. Kunderewicza. *Słownik encyklopedyczny prawa rzymskiego*, trzech autorów: J. Kamińskiego, Wł. Rozwadowskiego i W. Wołodkiewicza to ogromnie cenna praca. Prof. Sondel podniósł, że zakres haseł w słowniku jest bardzo szeroki i wykracza poza prawo prywatne. Obejmuje również terminy średniowieczne. W inicjatywie wydania tego słownika prof. Sondel widział wyjście naprzeciw wcześniej zgłaszanym postulatом przetłumaczenia na język polski słynnego słownika Bergera, przy czym, jego zdaniem, jest to inicjatywa cenniejsza, bo polegająca na opracowaniu oryginalnym, a zarazem porównywalnym z dziełem Bergera. Wprowadzający w dyskusję podkreślił jasną i wyczerpującą redakcję haseł, odpowiednią zarówno dla początkujących, jak i dla zaawansowanych. Prof. Sondel omówił też strukturę słownika. Składa się on z trzech części. W pierwszej zamieszczone są hasła rzeczowe i biograficzne. W części drugiej — zestawienie polskich instytucji i pojęć prawnych z odesłaniem do haseł łacińskich. Część trzecia zawiera zarys systemu prawa rzymskiego z uwzględnieniem: ustroju Rzymu, źródeł prawa rzymskiego, rzymskich pojęć prawa i jego klasyfikacji, prawa prywatnego, prawa karnego i postępowania w sprawach karnych, dróg recepcji prawa rzymskiego oraz prawa rzymskiego w Polsce. Charakterystyczne, że pomimo znacznych skrótów narzuconych przez samą formę pracy autorzy słownika ustrzegli się wulgaryzacji, łącząc dostępność z wysokim poziomem naukowym. Zdaniem prof. Sondla, omawiane dzieło przewyższa analogiczne wydawnictwa włoskie, amerykańskie, czeskie, angielskie i francuskie. Równocześnie jednak, ponieważ jest to pierwsze wydanie słownika, trudno było ustrzec się pewnych błędów i pomyłek, toteż prof. Sondel zgłosił kilka zastrzeżeń dotyczących np. takich kwestii, jak nieścisłości terminologiczne, pominięcia czy niepełne określenia pewnych terminów. Podniesione zastrzeżenia nie obniżają jednak, zdaniem referenta, wysokiego poziomu całej pracy. Prof. Sondel nie zgadzał się natomiast z wyborem motta dla całego dzieła (*To okropne, że ludzie zaczęli się przyzwyczajać do faktu, że prawo rzymskie przestało istnieć* — M. Jastrun), gdyż uznał, że jest ono wyrwane z szerszego kontekstu, a przez to mylące i prowadzące do nieporozumień.

Po wprowadzeniu nastąpiła ożywiona dyskusja, w której wzięli udział liczni dyskutanci, zwracając uwagę na te aspekty omawianej pracy, które wiązały się z reprezentowaną przez nich specjalnością. Między innymi chwalono tematyczną rozległość słownika, który obejmuje nie tylko prawo prywatne, ale również publiczne i karne. Wśród zarzutów najczęściej pojawiał się zarzut hermetyczności języka. Wytykano też drobne błędy i brak precyzji przy formułowaniu niektórych haseł. Wielokrotnie powtarzał się postulat niewielkiego rozszerzenia słownika. Za szczególnie przydatne uzupełnienie uznano odesłanie do współczesności zarówno przy hasłach rzeczowych, jak i biograficznych. Przewodniczący Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej prof. J. Łanowski apelował też do obecnych, by upominali się o drugie, poszerzone wydanie słownika, poprzez liczne recenzje. Prof. Wołodkiewicz jako redaktor słownika podziękował w imieniu zespołu autorów za wszystkie uwagi krytyczne, które będą pomocne przy opracowaniu nowego wydania.

POSIEDZENIE KOMISJI PRAW ANTYCZNYCH KOMITETU NAUK O KULTURZE ANTYCZNEJ POLSKIEJ AKADEMII NAUK

W dniu 25 X 1986 r. w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego odbyło się posiedzenie Komisji Praw Antycznych Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN.

Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami Komisja skoncentrowała swoje obrady na dwóch sprawach: wzajemnym informowaniu się o aktualnie prowadzonych i planowanych przez poszczególne ośrodki badaniach w zakresie prawa rzymskiego w celu prawidłowej koordynacji tych badań oraz na wymianie poglądów i doświadczeń w zakresie dydaktyki, zwłaszcza w zakresie prowadzenia ćwiczeń z prawa rzymskiego. W odniesieniu do pierwszego problemu obecni przedstawiciele poszczególnych ośrodków przekazali potrzebne informacje na ręce przewodniczącego Komisji, prof. Wołodkiewicza, który zobowiązał się do zbierania tych danych i rozsyłania ich do wiadomości poszczególnych ośrodków. Wprowadzeniem do drugiego punktu programu posiedzenia był referat dra Jarosława Reszczyńskiego, który zaprezentował nowe, stosowane w UJ, metody prowadzenia ćwiczeń z prawa rzymskiego.

Dr J. Reszczyński wskazał na genezę swojego pomysłu, który zrodził się w związku z przeprowadzoną w Katedrze Prawa Rzymskiego Instytutu Historyczno-Prawnego UJ analizą porównawczą ocen zaliczenia ćwiczeń z wynikami egzaminu z prawa rzymskiego. Okazało się bowiem, że te dwie oceny są często bardzo rozbieżne. To skłoniło go z kolei do postawienia pytania o zasadniczy cel ćwiczeń. Czy chodzi tu o dobre przygotowanie do egzaminu, czy też ćwiczenia z prawa rzymskiego mają być propedeutyką do późniejszych studiów prawa cywilnego? W zależności od odpowiedzi na to podstawowe pytanie różnie będą się rozkładały akcenty w pracy dydaktycznej. Optymalnym rozwiązaniem byłoby pogodzenie tych dwóch celów, co jednak — przy ograniczonej liczbie godzin — a zarazem dużej liczbie grup, jest bardzo trudne do zrealizowania.

Nowość metody prowadzenia ćwiczeń przez dra Reszczyńskiego polega na wyłowieniu spośród studentów (po pierwszych 2-3 zajęciach) osób najzdolniejszych i utworzenia dla nich grupy specjalnej, prowadzonej systemem seminaryjnym. Członkowie tej grupy przygotowują poszczególne tematy, opracowując parami referat i koreferat. Sięgają również do trudniejszych tekstów źródłowych, próbują też sami opracowywać kazusy, które potem cała grupa rozwiązuje. Z obserwacji dra Reszczyńskiego wynika, że jest to forma zajęć bardzo atrakcyjna dla studentów, zachęcająca do aktywności, zmuszająca do myślenia i pozwalająca na lepsze opanowanie materiału. Niemalą rolę odgrywają tu pewne elementy zabawy, jakie pojawiają się w „walce na kazusy”. Metoda ta stwarza również dla prowadzącego zajęcia okazję do poszerzenia swojego warsztatu dydaktycznego oraz do wykorzystania doświadczeń przy prowadzeniu pozostałych grup, gdzie stosowana jest głównie metoda repetytoryjna. Jednym z ciekawszych elementów metody prowadzenia zajęć przez dra Reszczyńskiego jest zaangażowanie studentów z grupy specjalnej w przygotowanie zajęć dla grup zwyczajnych. Po prostu zwracają oni uwagę prowadzącego zajęcia na te elementy, które ich kolegom sprawiają lub mogą sprawiać kłopoty i wysuwają propozycję odpowiedniego ich przedstawienia.

Po tym wprowadzeniu wywiązała się dyskusja, w której przedstawiciele poszczególnych ośrodków dzielili się swoimi doświadczeniami z zakresu dydaktyki oraz uwagami co do metody zaprezentowanej przez referenta. Charakterystycznym elementem wszystkich niemal wypowiedzi była niechęć do tworzenia grup elitarnych. Kładziono nacisk na potrzebę zmuszenia wszystkich studentów do nauki na poziomie, który umożliwi im pomyślne zdanie egzaminu. Dlatego za skuteczniejszą meto-

dę uznano tradycyjną metodą repetytoryjną. Natomiast nie negowano potrzeby sięgania do źródeł i zaproponowano opracowanie nowego ich wyboru, a także zbioru kazusów pomocnych przy prowadzeniu ćwiczeń z prawa rzymskiego.

MAGDALENA KRASOŃ (Kraków)

KOŁOKWIUM HABILITACYJNE DR EWY BORKOWSKIEJ-BAGIEŃSKIEJ

W dniu 24 lutego 1987 r. odbyło się na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu kolokwium habilitacyjne dr Ewy Borkowskiej-Bagieńskiej.

Podstawą ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego w zakresie historii państwa i prawa polskiego była rozprawa pt. *Zbiór Praw Sądowych Andrzeja Zamoyskiego* (Wyd. UAM, ser. Prawo nr 124, Poznań 1986, ss. 355).

Recenzentami pracy byli: prof. dr Juliusz Bardach (UW), prof. dr hab. Stanisław Grodziski (UJ) oraz prof. dr hab. Bogdan Lesiński (UAM).

W wyniku tajnego głosowania Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu postanowiła przyjąć kolokwium i nadać dr Ewie Borkowskiej-Bagieńskiej stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie historii państwa i prawa polskiego.

KRYSZYNA SIKORSKA-DZIEGIELEWSKA (Poznań)

KOŁOKWIUM HABILITACYJNE DRA WOJCIECHA WITKOWSKIEGO

11 marca 1987 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie odbyło się kolokwium habilitacyjne adiunkta w Zakładzie Historii Państwa i Prawa Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa UMCS, dra Wojciecha Witkowskiego.

Podstawą przewodu była rozprawa pt. *Komisja Rządowa Sprawiedliwości w Królestwie Polskim 1815 - 1876* (Lublin 1986, wyd. UMCS, ss. XIII+290). Recenzentami byli: prof. dr hab. Katarzyna Sójka-Zielińska (UW), prof. dr hab. Władysław Sobociński (UW), prof. dr Jan Wąsicki (UAM) oraz doc. dr hab. Artur Korobowicz (UMCS).

Rada Wydziału Prawa i Administracji UMCS jednomyślnie postanowiła nadać drowi Wojciechowi Witkowskiemu stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie historii państwa i prawa.

JADWIGA MARKIEWICZ (Lublin)

STUDENCKA SEKCJA HISTORII DOKTRYN POLITYCZNYCH I PRAWNYCH WE WROCŁAWIU

W 1983 r. ukonstytuowała się przy Kole Naukowym Prawników Uniwersytetu Wrocławskiego licząca kilkanaście osób studencka Sekcja Historii Doktryn Politycznych i Prawnych. Młodych miłośników dziejów myśli polityczno-prawnej zachęcił

do pogłębiania wiedzy w tym zakresie i natchnął licznymi pomysłami badawczymi prof. dr hab. Karol Jonca, a Sekcję zorganizował i objął jej przewodnictwo wyróżniający się student prawa, stypendysta Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego — Daniel Bogacz. Piszącemu te słowa przypadła funkcja naukowego opiekuna Sekcji, która od czasu swego powstania na tyle się usamodzielniała, że coraz częściej wychodzi z własnymi propozycjami i inicjatywami badawczymi i wciąż rozszerza formy aktywności naukowej. Równocześnie ściśle współpracuje z kierowanym przez prof. Joncę Zakładem Doktryn Politycznych i Prawnych. I studenci, i nauczyciele akademicy nie szczędzą czasu i wysiłku, aby umacniać wzajemne kontakty naukowe. Sekcja została również otoczona troskliwą opieką ze strony władz Wydziału Prawa i Administracji UW, a przede wszystkim jego prodziekana — doc. dra hab. Stanisława Kaźmierczyka. Ożywiona działalność młodych miłośników myśli polityczno-prawnej zaowocowała w ciągu ponad trzech lat istnienia Sekcji około 30 posiedzeniami naukowymi, w których prócz studentów uczestniczyli zazwyczaj pracownicy Zakładu Doktryn Politycznych i Prawnych, a niekiedy również pokrewnych zakładów (zwłaszcza historii państwa i prawa). Nie sposób wymienić wszystkich zorganizowanych w tym okresie przez sekcję spotkań naukowych. Można natomiast wskazać na tematykę tych posiedzeń. Od początku istnienia sekcji koncentrowała się ona wokół doktryn XIX i XX w. Na warsztat badawczy brali studenci zarówno polityczne i prawne koncepcje poszczególnych myślicieli, jak i całe systemy poglądów lub zagadnienia o charakterze przekrojowym. Ożywioną dyskusję wywołały m. in. ciekawe referaty na temat ewolucji idei elitaryzmu, współczesnego makiawelizmu, sporu o istotę konserwatyzmu, koncepcji podziału władzy w Polsce międzywojennej, renesansu doktryny prawa natury czy dwudziestowiecznego anarchizmu.

Z inspiracji pracowników Zakładu Doktryn Politycznych i Prawnych w naukowych dociekaniach członków sekcji sporo miejsca zajmuje problematyka niemieckiego faszyzmu i prądów autorytarnych. Obserwując dotychczasowy rozwój działalności sekcji, można stwierdzić, że nazistowska ideologia i praktyka ustrojowo-prawna stanowią główny przedmiot naukowych zainteresowań studentów. Dwaj spośród nich podjęli ponad rok temu indywidualne badania tej problematyki, oparte na unikalnych dokumentach archiwalnych. Wymieniony D. Bogacz wraz z mgr. Piotrem Gaglikiem z Zakładu Doktryn Politycznych i Prawnych opracował na podstawie przechowywanych w Urzędzie Stanu Cywilnego we Wrocławiu akt zgonów z lat 1938–1945 ciekawą statystykę samobójstw Żydów w tym mieście, popełnianych pod wpływem nasilających się zwłaszcza od czasu wydarzeń „nocy kryształowej” represji ze strony hitlerowskiego reżimu. Wyniki tych pionierskich badań zostaną opublikowane w jednym z kolejnych tomów „Studiów nad faszyzmem i zbrodniami hitlerowskimi”, ukazujących się w ramach Acta Universitatis Wratislaviensis. Inny członek Sekcji Historii Doktryn Politycznych i Prawnych, Tomasz Kruszewski, sięgając do bogatych zbiorów Archiwum Państwowego we Wrocławiu, podjął się opracowania nie omówionej jeszcze w literaturze problematyki społeczno-zawodowego składu bojówek SA na Śląsku. Również ten przyczynek do dziejów narodowego socjalizmu powinna w niedługim czasie uwieńczyć naukowa publikacja. Rezultatami archiwalnych poszukiwań prowadzonych przez obu studentów zainteresowana jest Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich we Wrocławiu, z którą D. Bogacz i T. Kruszewski nawiązali już owocną współpracę. Badawcza pasja tych dwóch studentów oraz innych członków Sekcji rokuje dobre nadzieje na rozwój młodej kadry naukowej w dziedzinie historii myśli politycznej i instytucji prawno-ustrojowych.

Problematyka faszyzmu i prądów autorytarnych przewijała się również na trzech konferencjach naukowych sekcji, które dotychczas odbyły się w ośrodku szkoleniowym UW w Karpaczu. Ze względu na wysoki poziom merytoryczny

studentckich referatów i głosów w dyskusji należy uznać zorganizowanie tych konferencji za najpoważniejsze osiągnięcie młodych miłośników historii doktryn politycznych i prawnych. Pierwsze sympozjum (4-5 V 1985) dotyczyło doktryny i praktyki hitlerowskiego ludobójstwa i połączone zostało ze zwiedzaniem terenów byłego obozu koncentracyjnego Gross-Rosen w Rogoźnicy. Prócz studentów uczestniczyli w tej oraz w dwóch pozostałych konferencjach zaproszeni przez sekcję pracowników naukowych Wydziału Prawa i Administracji UWrocław, którzy wygłosili referaty na temat obozu koncentracyjnego Gross-Rosen (prof. dr A. Konieczny) i jego filii na Śląsku (dr B. Cybulski), akcji „Noc i Mgła” (Nacht und Nebel) w latach 1941-1945 (prof. dr K. Jonca) oraz ideologii organizacji nazistowskiej na Śląsku (dr M. Maciejewski). Członkowie sekcji przygotowali referaty dotyczące doktryny nazistowskiego rasizmu i antysemityzmu, ustawodawstwa rasistowskiego Trzeciej Rzeszy i polityki ludobójstwa na obszarach okupowanych przez Niemcy hitlerowskie. Do tej problematyki częściowo nawiązano podczas następnej konferencji naukowej (18-20 X 1985), której przedmiotem była kwestia żydowska w Europie i jej tzw. ostateczne rozwiązanie (1896-1945). Przed wyjazdem do Karpacza uczestnicy sympozjum zwiedzili zabytkowy, obecnie restaurowany cmentarz żydowski we Wrocławiu przy ul. Ślężnej, gdzie spoczywają m. in. prochy Ferdynanda Lassalle'a. Przygotowane na konferencję referaty dotyczyły problematyki żydowskiej tylko w kilku krajach europejskich. Mówiono na niej o roli antysemityzmu w propagandzie Trzeciej Rzeszy, losach Żydów w obozie koncentracyjnym Gross-Rosen, deportacjach Żydów wrocławskich w latach 1941-1944, stosunku Kościoła katolickiego i ewangelickiego na Śląsku do hitlerowskiego antysemityzmu, kwestii żydowskiej pod rządami Vichy we Francji i o sytuacji Żydów w Polsce międzywojennej. Choć nie zostały przedstawione wszystkie istotne zagadnienia związane z tematem konferencji, niewątpliwie przyczyniła się ona do pogłębienia naukowych zainteresowań studentów. Do najlepszych referatów studentckich należał przygotowany przez D. Bogacza tekst pod tytułem *Żydzi w ideologii głównych stronnictw politycznych w II Rzeczypospolitej*, który pod koniec 1986 r. ukazał się drukiem w Zeszytach Naukowych ZU ZSMP przy UWrocław. Wzorem pierwszej konferencji studentckie referaty i głosy w dyskusji przeplatały się z wystąpieniami pracowników naukowych (prof. dr K. Jonca, prof. dr A. Konieczny, doc. dr hab. T. Janasz, doc. dr hab. W. Kozub-Ciembroniewicz, doc. dr hab. F. Połomski, dr M. Maciejewski).

Nie trzeba udowadniać takiej formy kontaktów naukowych. Okazuje się ona cenna nie tylko dla młodzieży, lecz wzbogaca również dydaktyczne doświadczenia jej nauczycieli oraz służy integracji środowiska akademickiego. Celowość organizowania wspólnych spotkań naukowych raz jeszcze potwierdziła się na ostatniej konferencji sekcji, odbytej w dniach 12-14 XII 1986 r., a dotyczącej antyhitlerowskiego ruchu oporu. Do wzięcia w niej udziału zaproszono studentów (A. Ciba, P. Czarny, M. Dawid, W. Łatała, R. Macholak), będących członkami Towarzystwa Słuchaczy Biblioteki Prawa UJ, które jest odpowiednikiem wrocławskiego Koła Naukowego Prawników. Przedstawili oni dwa interesujące referaty na temat doktryny Stronnictwa Narodowego w okresie II wojny światowej oraz politycznych koncepcji innych nielegalnych ugrupowań w Polsce w latach 1939-1945. Jak na poprzedniej konferencji, tak i na tym sympozjum krakowskie środowisko akademickie reprezentował doc. dr hab. Kozub-Ciembroniewicz, który mówił o antyfaszystowskiej ideologii we Włoszech. Wrocławscy studenci wystąpili z referatami na temat pomocy Żydom przez antyhitlerowski ruch oporu w Polsce (D. Bogacz), doktryny antynazistowskiej opozycji „Kreisauer-Kreis” koło Świdnicy (T. Kruszewski) i koncepcji politycznych Armii Krajowej (A. Cakała). Ożywioną dyskusję wywołały zaprezentowane przez pracowników naukowych Wydziału Prawa i Administracji UW komunikaty o działalności polskiego wywiadu w Trzeciej Rzeszy (prof. dr A. Konieczny), zamachu na Hitlera z 20 VII 1944 r. (prof. dr K. Jonca), ideologii

narodowo-konserwatywnej opozycji antynazistowskiej w Niemczech (dr M. Maciejewski) i francuskiego ruchu oporu (doc. dr hab. T. Janasz). Materiały z tej konferencji członkowie sekcji zamierzają opublikować albo w oddzielnym wydawnictwie (nawiązującym do tradycji ukazujących się przed laty w UWrocł. „Studenckich Prac Prawniczych”), albo w Kwartalniku Naukowym ZSP „Spektrum” (w którego nr 1 z 1986 r., w serii „Nauki Społeczne” wydrukowano już wcześniejsze referaty D. Bogacza i T. Kruszewskiego). Intencją młodych miłośników historii doktryn politycznych i prawnych z Wrocławia jest również rozwijanie naukowej współpracy z podobnymi sekcjami w innych ośrodkach akademickich.

MAREK MACIEJEWSKI (Wrocław)

